

Mahalebka obecná, třešeň mahalebka, turecká višně

Prunus mahaleb L.

Stupeň ohrožení: C3

syn.: *Padellus mahaleb* (L.) Vassilcz., *Cerasus mahaleb* (L.) Mill., *Padus mahaleb* (L.) Borkh

POPIS

Mahalebka nejčastěji roste jako středně velký keř nebo menší strom do 10 m výšky, s rozkladitou korunou. Celá rostlina příjemně voní kumarinem. Lesklé, vejčité okrouhlé listy s pravidelně vroubkovaným okrajem jsou velmi podobné listům hrušně polničky, od tohoto druhu se mahalebka snadno pozná podle tenkých, pružných a slabě převislých, netrnitých letorostů s šedohnědou kůrou a podle černavé, podélně rozpukané, slabě horizontálně loupavé borky. Mahalebka kvete v dubnu až květnu, zároveň s rašením listů. Bílé, silně vonné květy vyrůstají v krátkých chocholičnatých hroznech, peckovice jsou drobné, vejcovité až kulovité, leskle černé, šťavnaté, trpké.

EKOLOGICKÉ NÁROKY

Mahalebka je světlomilná dřevina, snášející vysychavé půdy. Je to druh živných půd, rostoucí hlavně na vápencích. Převážně se vyskytuje v edafických kategoriích živná a extrémní. Vyhledává nejčastěji výslunné stráně s jihozápadní až jihovýchodní expozicí. Těžiště výskytu leží v rozpětí nadmořských výšek 200 až 500 m n. m., v 1.-3. lesním vegetačním stupni, odkud však výjimečně vystupuje i výše (max. 700 m n. m.). Známé nejvýše položené lokality pro ssp. *mahaleb*: okolí Telče 650 m n. m., ssp. *simonkai*: Luka nad Jihlavou, 470 m n. m.

Mahalebka se v ČR vyskytuje v poměrně širokém spektru rostlinných společenstev, její výskyt byl zaznamenán ve 14 třídách a v 18 svazech fytoecologického systému. V lesních společenstvech se mahalebka vyskytuje nejčastěji ve třídě *Querco-Fagetea*, odkud pochází více než 35 % záznamů, zde nejčastěji ve svazu *Quercion pubescenti-petraeae*. Jen výjimečně ji nalezneme ve společenstvech třídy *Quercetea robori-petraeae* a *Erico-Pinetea*. Častěji než v lesních společenstvech se mahalebka vyskytuje ve společenstvech suchých trávníků a skalních svahů ve třídě *Festuco-Brometea*, zde více než 38 % záznamů. Další významnější výskyt je zaznamenán v křovinách třídy *Rhamno-Prunetea*, téměř 14 %, a v lesních lemech třídy *Trifolio-Geranietae sanguinei*, téměř 6 %. V jiných společenstvech se mahalebka vyskytuje pouze výjimečně.

ROZŠÍŘENÍ

Mahalebka je rozšířena v jihovýchodní a střední Evropě, zasahuje i do severní Afriky, na východ přes Malou Asii, Kavkaz a Střední Asii až po Pákistán. U nás je to druh lesostepí a stepí, rostoucí spolu s jinými teplomilnými dřevinami roztroušeně hlavně na již. Moravě a v teplých oblastech Čech. V západní části areálu roste ssp. *mahaleb*, ve východní části ssp. *simonkai*. V ČR se vyskytují oba poddruhy, a to ssp. *mahaleb* s plstnatými letorosty, původní v Čechách, na Moravě jen zavlečená a ssp. *simonkai* (Penzes) Soják – s lysými letorosty, původní na jižní Moravě, zavlečená do Čech. Zavlečení je způsobeno častým pěstováním, je to poměrně oblíbená parková dřevina a také užívaná podnož pod ovocné stromy.

PŘÍČINY OHROŽENÍ

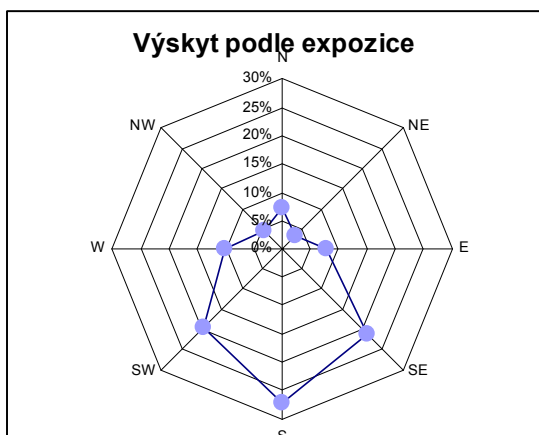
Prvotní příčinou vzácnosti druhu je omezení plochy původních lokalit, které se většinou vyskytovaly ve starosídelních oblastech a jako první byly přeměněny na zemědělskou půdu.

Dalším problémem je již déletrvajícím ohrožování integrity populací zavlékáním poddruhů za hranice jejich původního rozšíření. Na sekundárních lokalitách a ve výsadbách roste mahalebka bez problémů, běžně se zde rozmnožuje a šíří.

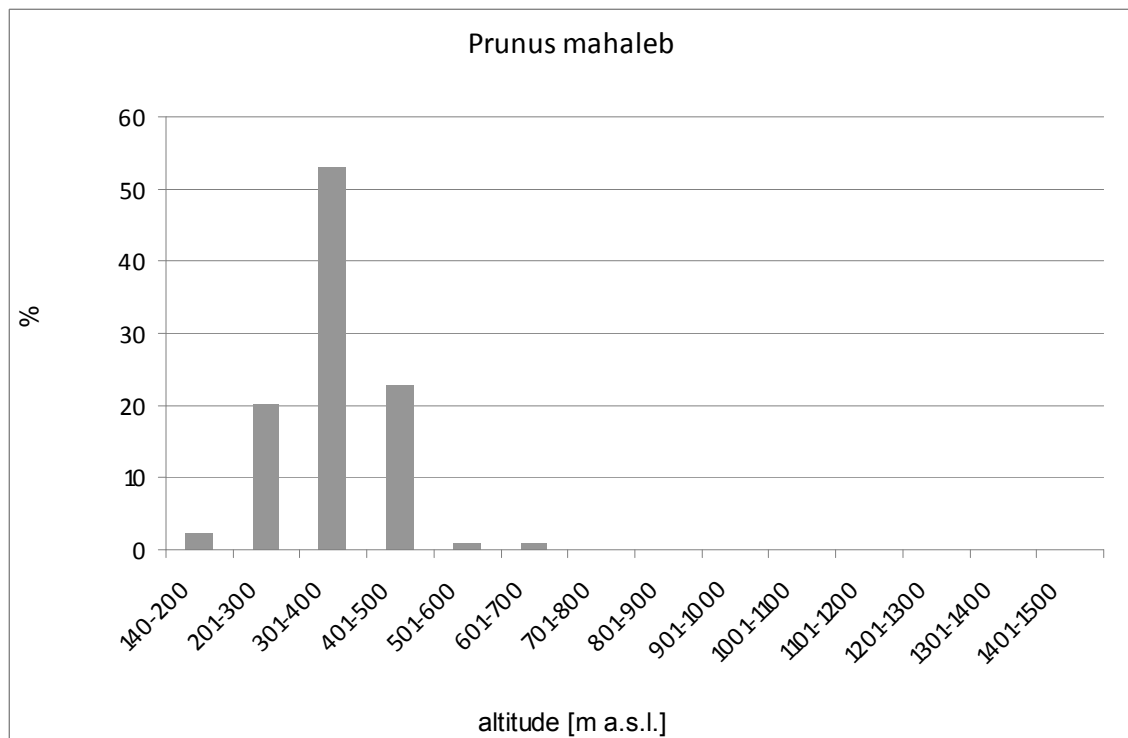
SEZNAM LITERATURY

SOJÁK, J., 1985. *Problematika členění a zařazení mahalebky*. Čas. Nár. Muz., sect. natur., 153: 171

CHRTEK, J., 1992 *Padellus Vassilcz. - mahalebka*. Květena ČR, 3. Hejný S., Slavík B. (eds.). Academia, Praha, pp. 452-454

Výskyt podle nadmořské výšky

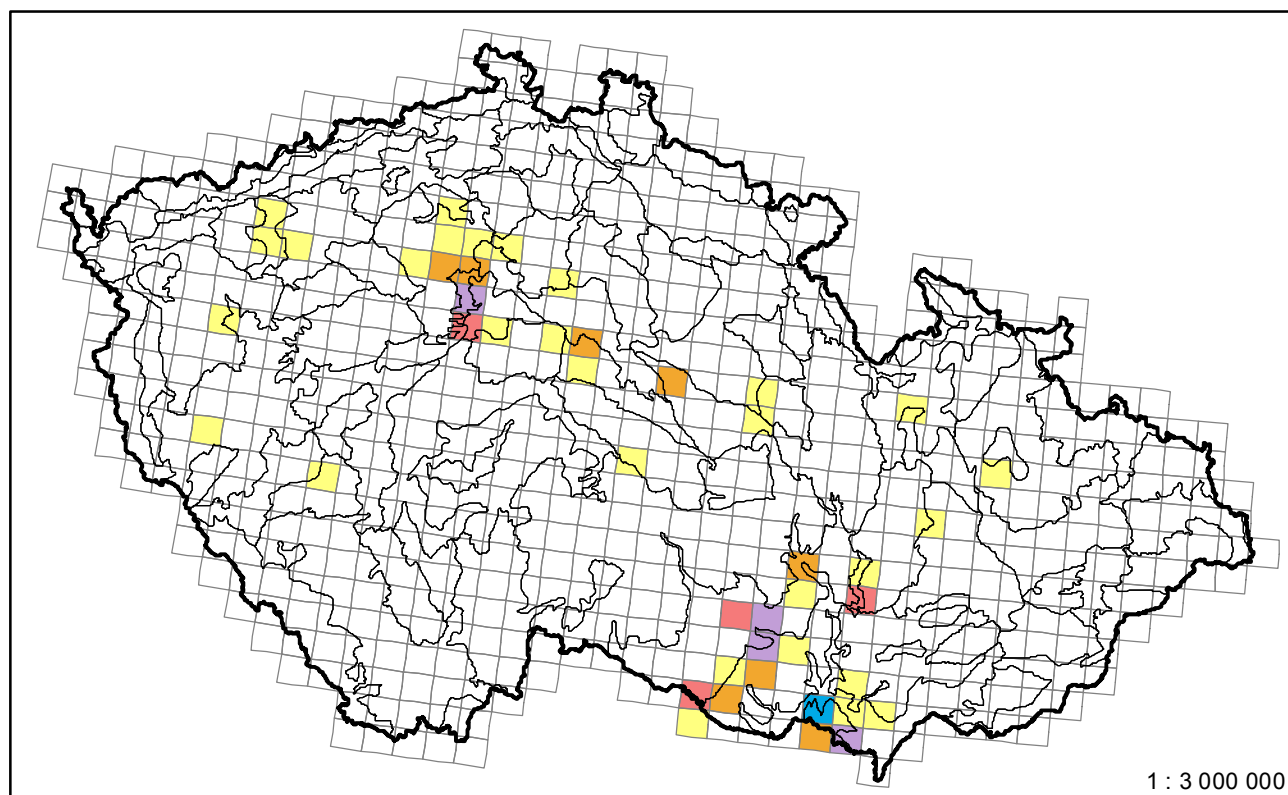

Výskyt podle SLT

	extreme			acid				trophic						humus enriched			water enriched			gleying			wet		turf
	X	Z	Y	M	K	N	I	S	F	C	B	W	H	D	A	J	L	U	V	O	P	Q	T	G	R
9																									
8																									
7																									
6																									
5								3																	
4							1																		
3											2				1										
2		1								2			1												
1	1							3			1		1												
0	2																								

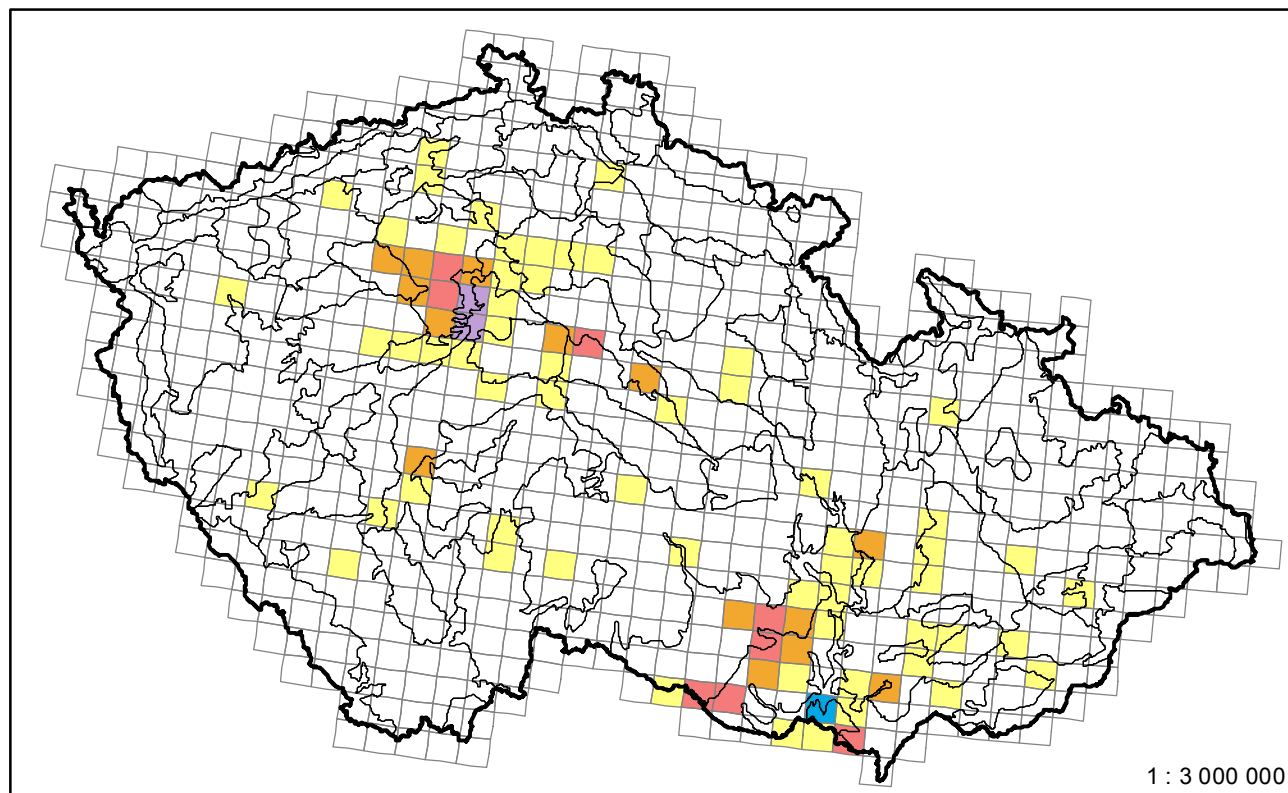
Výskyt do roku 2000

1 : 3 000 000

počet lokalit 1 - 2 3 - 6 7 - 10 11 - 26 36

Výskyt po roce 2001

1 : 3 000 000

počet lokalit 1 - 3 4 - 8 9 - 17 18 - 39 96